

УДК 821.163.3.09

Ранко Младеноски**ТАГАТА ПО
РАСПАРЧЕНАТА
ТАТКОВИНА**

(Васил Тоциновски: *Род и пород*,
Институт за македонска
литература, Скопје, 2001)

Зафатот на Васил Тоциновски како амбиција да се напише монографија за Кирил Манасиев - Вечерин од старт е поставен пред еден сериозен проблем: дали бугаројазичниот творечки литературен материјал може и смее да се приопштува кон македонската литература. Тоа, впрочем, не е проблем само со Манасиев. Тоа е прашање поврзано и со творештвото на Арсени Јовков, Лазар Поп Трајков, Трајко Китанчев, Ефтим Спространов, Ангелко Крстиќ, дел од творештвото на Кочо Рацин, Коста Шахов и други македонски литерати кои од разни причини своето книжевно дело го создавале на бугарски, односно на српски јазик.

Решението на овој проблем Тоциновски го наоѓа кај Гане Тодоровски кој децидно го дава одговорот на прашањето дали овие автори ѝ припаѓаат на македонската литература: „Воопшто, литературата на Македонците кои меѓу двете светски војни пишуваа на бугарски и на српски јазик и претставува

легитимен дел на македонската нова литература, иако создавана низ другојазични изрази... Нема поуверлив доказ за тоа од тематската насоченост на нивните опуси“. Значи, книжевното дело на Кирил Манасиев, независно од тоа што е создавано на бугарски јазик, поради неговата насоченост пред сè кон македонски теми, не само што може и смее, туку треба и мора да биде приопштено кон македонската литературна историја.

Токму тоа го прави Васил Тоциновски со неговата книга „Род и пород“ која претставува монографија за животот и делото на македонскиот поет, прозаист и драмски автор меѓу двете светски војни, Кирил Манасиев - Вечерин. Станува збор за уште еден откорнатик од Македонија чиј животен и творечки пат може да се слее во синтагмата „тага по распарчената татковина“.

Обемниот материјал во оваа монографија, покрај уводот, е систематизиран во пет поглавја: „Животните и творечки врвци на Кирил Манасиев“; „Поезијата на Кирил Манасиев“; „Прозата на Кирил Манасиев“; „Драмските текстови на Кирил Манасиев“ и „Завршни страници“.

Во првото поглавје се слика ликот на Кирил Манасиев преку генеалогичката, неговото детство во родниот град Гевгелија и преселувањето во Софија во годините по Првата светска војна. Се наведуваат неговите активности во Софија како секретар на Гевгелиското братство, како претседател на читалиштето „Роден крај“, како револуционер и автор кој објавувал свои текстови во многу списанија. За одбележување е неговата особена поврзаност со весникот „Македонски вести“ (1935-36) кој, како што наведува Митрев, е предисторија на Македонскиот литературен кружок во Софија (1938-

41). Весникот „Македонски вести“ бил забранет од цензурата поради неговата изразита македонска патриотска физиономија. Покрај ова, во овој дел од книгата се наведуваат и врските на Манасиев со тогашната напредна македонска интелигенција во Софија како што се Ангел Динев, Ангел Жаров (Михаил Сматракалев), Фјодор Шомов, Никола Симеонов и многу други. Кирил Манасиев умира во 1936 година, на 27-годишна возраст. Тоциновски ни го пренесува пишувањето на Ангел Динев по повод смртта на Манасиев. Динев, близок соработник на Вечерин, меѓу другото наведува: „Македонија загуби еден верен син, верен восторжен борец. Тој го држеше чисто перото на својата мисла и знамето на движењето“.

Второто поглавје од книгата е посветено на поезијата на Кирил Манасиев. Како што наведува Тоциновски, револуционерната борба претставува основен мотив на животот и поезијата на Кирил Манасиев - Вечерин. Тука мошне значајно место заема идеологијата на македонското сознание која се претставува низ нејзиниот континуитет и традиција - од Александар Македонски, Кирил и Методиј, поп Богомил, цар Самуил до хероите на Илинденската епопеја.

Мотивите во поезијата на Манасиев се патриотски и социјални. Тој се огледува на поезијата на бугарските симболисти од почетокот на 20 век, а неговата мисла е постојано преокупирана од тагата и болката по распарчената татковина. Неговата поезија се стреми кон единство меѓу стихот и музиката, а кај Манасиев се среќаваме особено со социјалната лирика која е доминантна во литературата меѓу двете светски војни. Во песните може да се долови познатата симбиоза, односно поистоветувањето на љубовта кон жената со љубовта кон татковината. Слободниот стих е особина на

поезијата на Кирил Манасиев кој на македонската литература меѓу двете светски војни ѝ завештал над 160 песни со околу 2.000 стихови. Неговите песни изобилуваат со патриотски, социјални, љубовни и хумористично-сатирични мотиви. Тоциновски не пропушта да го истакне и тоа дека „оваа поезија неминовно извира од душата и од срцето на тивкиот и скромниот, повлечен самотник и откорнатик како траен документ на естетска вредност за поет со дарба и автор со сопствен творечки концепт“.

Во врска со прозата на Кирил Манасиев во монографијата се наведува дека тој го негува краткиот расказ како документарен запис за времиња, настани и личности од катадневното низ нагласена хумористично-сатирична страна, а на овој автор му се својствени и анегдотите. Низ едноставна и лесно читлива анализа, Тоциновски ни ги предочува овие прозни текстови на Манасиев низ кои се среќаваме со разни карактери, разни настани, разни историски премрежја низ кои минувал македонскиот народ. Меѓу нив, секако, вреди да се потенцираат буквално „секојдневните убиства по софиските улици на најистакнатите дејци на македонското национално и ослободително дело кои се извршуваат за пари по нарачка на бугарскиот двор“. Тоциновски нагласува дека од расказите на Манасиев може да се препознае неговата лектира. Тоа се класиците на руската литература Антон Чехов, Лав Толстој, Фјодор Достоевски, Николај Гогољ и други. Според авторот на оваа монографија, Манасиев е „писател на маките и страдањата, болките и тагите, болестите и смртта, на поразите, но исто така како вљубеник во човекот и во животот се залага за нивно достоинство и честито место во димензиите на егзистенцијата“.

Драмските текстови на Кирил Манасиев се предмет на проучување во четвртото поглавје од монографијата. И овде, како и во неговите раскази, се среќаваме со ликови и настани од секојдневието, со човековите проблеми и дилеми, со бедата и неправдата, особено на човекот - емигрант. Грото од драмските текстови претставуваат едночинки кои често биле изведувани меѓу Македонците во Софија. Тука се, меѓу другите, текстовите „Трамвај и Шеќерна фабрика“, „Реконструкцијата“, „На Балканите“, „Дијалог“, „Сликичка“, „Слики од главниот град“. Не заборава и во овие текстови Манасиев да ги жигоса со своето перо носителите на тогашната власт во Бугарија која, како и секоја власт како што потенцира Тоциновски, воопшто не се грижи за народните, односно националните и државните интереси, туку е преокупирана само со сопствените, лични интереси.

Во завршните страници од книгата се наведуваат, меѓу другото, и податоците дека во „Македонски вести“ Манасиев објавил најголем дел од своето скромно поетско дело; дека во изборот „Илинден во уметничката поезија“ е застапен со две стихотворби и тоа „Утрото на револуцијата“ и „Посветена на Пере Тошев“; дека е застапен во антологијата на македонската поезија на 19 и 20 век „Навстречу солнцу“ објавена на руски јазик во Москва во 1997 година; дека Кирил Манасиев претставува една интересна и даровита творечка

личност во македонската литература во периодот меѓу двете светски војни; и дека „проследувањето на животните и творечки врвици на овој непокорен и доследен Македонец само ги прошируваат и збогатуваат нашите поимања за себе и секако го отвораат следниот исчекор во приопштување на неговото книжевно дело на македонски литературен јазик“.

Книгата „Род и пород“ на Васил Тоциновски, односно монографијата за Кирил Манасиев - Вечерин, е уште едно камче додадено во мозаикот наречен македонска литература. Овој труд ни го приближува делото на уште еден Македонец - откорнатик од својата земја, делото на уште еден македонски автор меѓу двете светски војни, автор кој беше повеќе од неоправдано и неправедно заборавен во софиските архиви. Македонската литературна јавност заслужува да ѝ биде предочено делото на овој тагувач по распарчената татковина, но секако и Кирил Манасиев - Вечерин заслужува, конечно, да ѝ биде вратен на македонската литература. Не е претерано ако се каже дека монографијата за Кирил Манасиев - Вечерин пополнува една празнина во македонската литературна историја. Не е претерано, зашто обврска на поколенијата е да си го соберат, да си го приберат и да го чуваат во националниот трезор богатството оставено од предците и од претходниците.